

Puhe Karungin kirkon 200-vuotisjuhlissa 7.5.2017

Hyvät juhlavieraat. Minulla on ilo tuoda tähän Karungin kirkon 200-vuotisjuhlaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja sen keskushallinnon lämmin tervehdys. Olen kirkon kansliapäällikkönä ollut mukana muutamissa vastaavanlaisissa kirkkojen tai seurakuntien vuosijuhlissa. Tämä kerta on kuitenkin ainutlaatuinen. Onhan kyseessä lapsuuteni kotikirkko ja rippikirkkoni, jonka kirkkomaassa lepäävät isäni, pappani, mummini ja sankarihaudoissa kolme enoani. Lisäksi monia muita sukulaisiani.

Karunki maailmanpolitiikan melskeessä

Mutta siirrytäänpä ajatuksissamme 200 vuotta taaksepäin. Voi vain kuvitella, miten ihmisten mielissä kuohui. Normaali verkkaisa elämä töineen ja touhuineen oli suistunut raiteiltaan. Takana täällä Karungissa oli vaikeita aikoja, muun muassa ruttotalvi reilut 10 vuotta aiemmin (1790-luvulla). Toisaalta oli ollut aihetta myös iloon. Vuonna 1796 seurakuntaan, joen länsirannalle, oli valmistunut uusi kirkko, komea kuin mikä. Siinä oli iloa ja ihmettä kun sinne juhlallisesti soudettiin veneillä tai talvella mentiin jäätietä pitkin täältä joen itäpuoleltakin.

Ja sitten, kohta uudelle vuosituhannelle siirryttyä syttyi suursota tai oikeastaan sotien sarja, jonka laineet ulottuivat aina Karunkiin asti. Ranskassa valtaan noussut Napoleonin tavoitteli Euroopan herruutta. Napoleonin otti idän sotaretkensä alussa voittoja Venäjästä. Ruotsi, jonka osa Suomi tuolloin oli, kieltäytyi Ranskan vaatimuksesta asettaa Englanti kauppasaartoon. Niinpä Napoleon painosti Venäjän hyökkäämään Ruotsia vastaan. Tämän Suomen sodan (1808-1809) tuloksena Suomi liitettiin Venäjän keisarikuntaan autonomisena suuriruhtinaskuntana (Haminan rauha 17.9.1809). Rajaksi tuli tämän seudun asukkaille rakas Tornionjoki.

Seurakunta halkaistiin kahtia

Kun uusi todellisuus alkoi valjeta ihmisille, myös seurakunta joutui muutosten pyörteisiin, tahtomattaan. Kaarlo Airas on tämän alueen kirkkohistoriasta kertovassa kirjassaan selostanut kirkonkokouksia, jotka pohtivat seurakunnan tilannetta rauhan solmimisen jälkeen näin: ”He eivät mitään niin toivoneet, kuin että esivalta armollisesti sallisi heidän edelleen muodostaa yhteisen seurakunnan itäpuolella jokea sijaitsevan osan kanssa. Myöskin seurakunnan papisto piti omalta kannaltaan parhaana, että seurakunta pysyisi jakamattomana ja kirkolliset olot ennallaan.”

Seurakunnan ja sen papiston toive ei kuitenkaan toteutunut. Seurakunta jaettiin. Tilanne oli vaikea, koska kallis ja suuri kirkonrakennusprojekti oli toteutettu vasta pari vuosikymmentä aiemmin. Siteet joen eri rannoilla asuvien kesken olivat vahvat. Sukulaisia ja jopa talojen pelloja oli molemmilla puolen jokea. Raja pysyikin auki useita vuosia, purettiinpa jopa hirsitaloja ja siirrettiin joen toiselle puolelle.

Mutta seurakuntalaisten oli kuitenkin taivuttava maailmanpolitiikan rautaisten rattaiden alle. Raja oli halkaissut seurakunnan pysyvästi, ja siihen oli tyytyminen.

Uusi kirkko nousee

Historioitsija Kaarlo Airas kuvaa seurakunnan tilannetta keskellä maailmanpoliittista uudelleenasetointia: ”...uusien seurakuntien muodostaminen valtakunnanrajan itäpuolelle tuottaisi kyllä kirkkojen ja pappiloiden rakentamisen ym. johdosta valtiolle menoja. Mutta enemmän painoi

se etu, että keisarin alamaiset tulisivat jumalanpalvelukseen ja kirkonkäyntiin nähdessä erotetuiksi ruotsalaisista.”

Niin tämä kaunis kirkko rakennettiin vuosikymmen seurakunnan kahtia halkeamisen jälkeen. Kirkko nousi tälle paikalle yllättävän nopeasti. Sitä selittävät Venäjän keisarin avokätiset avustukset. Syynä oli se, että hän näin halusi lujittaa otettaan Suomen suuriruhtinaskunnan läntisellä rajalla, jossa aina oli katsottu länteen.

Voimme siis tänään, Euroopalle äärimmäisen tärkeänä Ranskan vaalipäivänä todeta, että tämä kirkko on omalla tavallaan seurausta Napoleonin suuruudenhullusta politiikasta ja Venäjän keisarin suurvaltapolitiikasta. Tämä on kuitenkin vain historiallinen kehys. Uudesta kirkosta tuli nopeasti seurakunnalle läheinen ja rakas. Jumalan huone mahtavan väylän, Tornionjoen ja sen leveimmän kohdan "Karunginjärven" rannalle.

Omat rakkaimmat muistoni Karungin kirkosta

Se historiasta. Kirkkomme on kaunis. Käytännössä samoilla piirustuksilla rakennettiin myös Turtolan kirkko joen yläjuoksulle. Se tuhoutui Lapin sodassa. Karungin kirkko on kuitenkin säilynyt kaksisataa vuotta palvellen seurakuntaa. Se on todistanut jumalanpalvelukset, häät, hautajaiset ja ripillepääsy. Kirkko on ollut itsestään selvästi Karungin kunnan ja seurakunnan tärkein ja arvokkain rakennus.

Kirkko on monin tavoin merkityksellinen seurakunnalle ja seurakuntalaisille. Se tulee "omaksi" ennen muuta tärkeiden tapahtumien ja kokemusten kautta. Teillä jokaisella on omat muistonne tästä kirkosta. Niin myös minulla.

Pidän Karungin kirkkoa omana kirkkonani, vaikka olen elämän varrella monestakin kirkosta voinut sanoa, että se tuntuu omalta. Monien kokemusten joukosta minulle nousee henkilökohtaisesti mieleen kolme muistoa. Näiden kokemusten pohjalta ajattelen, että kirkko kiinnittää, kutsuu ja kantaa.

Ensimmäinen niistä on ripillepääsy vuonna 1977. Olimme käyneet kirkkoherra Paavo Erkheikin johdolla rippikoulua lauantaisin uudehkolla seurakuntatalolla ja pitkän viikonlopun myös Pahtajan leirikeskuksessa Rovaniemen lähellä. Istuin luokkakavereideni kanssa penkissä valkoisissa alboissa ja polvistuimme alttarille vastaanottamaan Herran Pyhän ehtoollisen ripille pääsy. En uskaltanut katsoa kylän muita poikia kasvoihin. Pidin vain katseeni tiukasti suunnattuna alttariin ja ristiinnaulittua Jeesusta kuvaavaan alttaritauluun. Vaikka en sitä silloin tajunnut, tämä hetki oli äärimmäisen tärkeä omassa hengellisessä elämässäni ja etsinnässäni. Hedelmiä se tuotti pari vuotta myöhemmin.

Toinen, jopa loppuelämän ajaksi mieleen jäänyt tapahtuma oli ensimmäinen saarnani tässä kirkossa ensimmäisen vuoden teologian opiskelijana. Kirkkoherra Risto Junttila, josta myöhemmin tulikirkkohallituksen kansliapäällikkönä edeltäjäni tässä virassa halusi rohkaisi nuorta Karungin kasvattia pappisuralle ja pyysi saarnaamaan. Tilanne oli äärimmäisen jännittävä. Kukaan ei ole profeetta omalla maallaan, sanotaan. Minua enemmän jännitti penkissä kuitenkin äitini. Minulle kerrottiin myöhemmin, että hän oli vääntänyt jännityksessään nahkahanskoja kädessään niin, että vieressä olijat olivat pelänneet niiden rikkoutuvan. Voin kuitenkin kuvitella, että hetki oli jännityksestä huolimatta hänelle iso tapahtuma. Oma poika saarnaamassa kotikirkossa. Se oli uusi ja yllättävä ajatus, sillä olin sisarusteni kanssa meidän suvussa ensimmäisiä ns. opintielle lähteneitä.

Kolmas avainkokemus minulle Karungin kirkossa on se kun siunasin isäni lankalauantaina kevättälvella 1995. Taas kerran jännitti. Ei kuitenkaan se, että olin rakkaassa kotikirkossa, vaan se pystynkö suruni keskellä suoriutumaan toimituksesta. Kaikki meni kuitenkin hyvin. Tänään kävin isäni haudalla tuossa kellotapuln nurkalla.

Nämä kolme kokemusta ovat viitoittaneet elämääni. Konfirmaatio eli ripillepääsy kiinnitti ja lujitti suhdetta yhteisöön. Ensimmäinen saarna kotikirkossa oli tärkeä virstanpylväs kutsumukseni tiellä. Ja isän siunaaminen on minulle ennen muuta todiste siitä, että Jumala kantaa.

Kotikirkon merkitys

Nämä olivat minun kokemuksiani Karungin kirkossa. Sinulla, hyvä seurakuntalainen on omat kokemuksesi. Vaali niitä. Voimme kohdata Jumalan missä vain, metsässä tai joella. Mutta kirkkoon erityisellä tavalla Jumalan kohtaamisen paikka, Herran huone. Tule siksi ahkerasti kotikirkkoosi Sanan kuulon ja Herran pyhälle ehtoolliselle. Näin saat uusia kokemuksia ja muistoja vaalittavaksi.

Hyvät seurakuntalaiset. Haluan onnitella teitä kauniin kirkkonne 200-vuotisjuhlissa koko kirkkomme puolesta virren 195 sanoin:

On riemu, kun saan tulla
sun, Herra, temppeliis,
sun porteistasi käydä
sisälle pyhyiksiis.